113

NAZ.
III

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXV
E
113
NAPOLI

[illegible]

[illegible]

Scant R n plut 34 Lips

~~Scant a Nani 19 Inf~~

Digitized by Google

2

ORATIO
IN INSTAVRATIONE STVDIORVM
HABITA

Decimo quinto Kal. Novem.

A D. Petro Antonio Orlandino

V. I. D.

IN ALMA NEAP. ACADEMIA

ANNO MDCLXXVII.

MARCHIONI DE LOS VELES

In hoc Regno Proreg[illegible]

INAVGVRAT[illegible]

NEAP. EX TYP. [illegible]FONIANA[illegible] NOV.
cIↄ Iↄc L[illegible].

NEAPOLIS ✝ BIBLIOTHEC. CAPVCCINORVM CONCEPTIONIS
BIB.

Digitized by Google

EXCELLENTISS. PRINCIPI

D. D. FERDINANDO

FAXARDO,

ET REQVESENS

MARCHIONI DE LOS VELES

Regni Murciæ Prætori,

Et in hoc Regno Neapolitano

PROREGE.

S. P.

MOs ille, Excellentiſs. Princeps, tàm vetuſtus, tàm præclarus dicendi quotannis, cum Regia huius

Civitatis Studia auſpicarentur, iamdiù intermiſſus, ac pene obliteratus, tuis iam auſpicijs, ac noſtri Præſulis providẽtia Neapolitanæ Academiæ reſtitutus, veluti è buſto excitatus revixit. Atque ita beneficio revixit tuo, vt èlinguis, ac tandiù muta eloquentia, tandem è ſuggeſtu feſtivior, ac vocalior eruperit, fractiſque diuturni ſilentij catenis priſti-

ſti-

ſtinum dicendi morem repetierit. Sed quod erat maximè optandum, defuit; ut nimirum tuo frueremur aſpectu, cum tuis frueremur beneficijs. Quot enim luminibus radiaſſet facundia? Quot floribus ſtellata vernaſſet Oratio? Quot exundaſſet delicijs? Si Faxardæ gloriæ Sol huic noſtræ inſediſſet Academiæ, quod Socratis quondam Academiæ Gręcorum de-

liramenta iactitarunt ; contigiſſe, eodem ferme modo, quo ille cecinit , (purpurea velatus veſte ſedebat in ſolio Phœbus) Neque tuarum virtutum ſplendor adeo Nos perſtrinxiſſet, ut vel in tuis laudibus parci, aut nimij videremur. Siquidem nec tua in nos merita taciti præterire, nec innumera majorum tuorum Monumenta Gloriæ, tuaſque egregias ani-

mi

mi dotes brevi temporis ſpatio metiri potuiſſemus. Etenim nec poſſunt ſilentio evolvi, nec uno ſunt digna lituo. Quis enim, ut majores tui, clarior unquam extitit? Multi enim vero enituerunt in bello. Sed obſolverunt in pace. Alios Togæ, ſed non Arma illuſtrarunt. Alij reverentiam terrore extorſerunt. Alij benevolentiam muneribus aucuparunt. Ille glo-

gloriæ faſtigium Domi
tenuit. Foris proſtratus
iacuit, & qui Vrbibus
moderari valuit, Caſtris
præeſſe neſcivit. Poſtre-
mo adhuc nemo extitit,
cuius iubar gloriæ ali-
quam non ſit paſſum e-
clypſim. At maiorũ tuo-
rum quanta fuit concor-
dia, quantuſque om-
nium laudum concentus,
omniſque gloriæ commẽ-
datio? Qui conſilio præ-
ſtitit, Cæteros virtute.

an-

anteivit. Qui togatus amorem ingeneravit; Sagatus terrorem incuſſit. Ac demum ex Faxardo ſauguine nemo effluxit, cuius aut belli fulmina mentis aciem perſtringerent; Aut virtus pacis Otio hebetaret. Omnes inclyti, omnes omnium Principum geſtarũt Virtutes, & Domi, & Belli Conſilij, & Victoriarum compotes extitere. Hinc qualis, quantuſq;

ſis

ſis, & intuemur, & experimur, nàm (Fortes creatur fortibus nec imbellem Jeroces progenerant Aquilæ Colūbā) Iam Vrbs noſtra magno cum gaudio te excepit, magna cum utilitate te fruitur. Vidimus Gallorum Claſſem non eminus è noſtro Portu. Tuo conſilio, ac providentia fugatam. Redijt tuo Aſpectu omnibus terror, & Amor, & vota imperata faciēdi

di

di. Itaque tam Inclyti Regis Iure quidem optimo geris vices, cum tibi Regiæ quoque non deſint virtutes. Ea ergo quâ animi humanitate excellis hoc meæ Orationis munuſculum excipe, quod ſi ad aures tuas perferre non merui; Nomini tuo dicatum tanquã Anathema non dedignabere Neſtoream interim tibi ſenectam auſpicor, ac tuæ vitæ clepſydram eu-

boi-

boico pulvere nunquam vacuam .

Excellentiæ Tuæ

Humilliſs.atq; obſequentiſs. Famulus
D. Petrus Antonius Orlandinus.

ORATIO

SI huius tempeſtatis ratio, qua per duellium perfidia, & Hoſtium furor Hiſpani Iovis nemeſim ad ultionem laceſſunt; Si generoſæ adoleſcentiũ Indolis, ac virtutis; ſi noſtrorum Civium milita-

ris gloriæ appetentium mihi eſſet habenda; novo, atque inuſitato more dicendi ad perorandum aſſurgerem, ac tàm ſtrenuos ſpiritus ad armorum magis, quàm ad bonarum artium ſtudium, vellicarem. Vèrum cum hoc ſanctiſſimum Sapiētiæ Gynecæum; Cùm ornatiſſimus conſeſſus veſter, cum tot Peritiſſimorum Hominum expectatio, cùm demum locus

hic

hic, ac mea quotidiana exercitatio aliud à me expoſcat, Claſſicis militaribus indicto ſilentio, bellicas ſtrenuiſſimorum hominũ laudes cruore partas, tacitus tranſiliam; meumque in efferendis eleganti præconio literarum ſtudijs conatum omnem abſumam, ac liberalium diſciplinarum ornamenta mea complectetur Oratio. Ergo nè graviſſimis hiſce temporibus

nemò ſanè erit, qui virtuti militaris Gloriæ igniculos admoveat, ac generoſam profligandi Hoſtes cupiditatem facundia conſerat? Ergò nè dùm Europa armorum fluctibus æſtuat, & peditibus, atque equitatibus undique exundat, vos ſtudiorum malacia conſopitos animos patiemini? Ergò nè cum Regi Noſtro bellum graviſſimum cum Hoſtibus eſt

ge-

gerendum, & perduellium audacia perfringenda, nos ſcientiarum, ac literarum commendatione à Caſtris Iuvenes avocabimus? An non belli temporibus multum fortaſſe refert, militum ſtrenuitatem laudibus exornare, militaria ſtudia efferre, Martis Trophæa phrygiare præconijs; quo libentiùs belli pericula ſubeantur, ac labores? aditum laudis ampliſſi-

mum, obſtructis Iani foribus, optimarum artium diſciplinæ ſibi reſerent. Abacto tormentorum bellicorum fragore chelydum fides concinant, ſuoque diſtentæ ſupplicio, iucundam pariant harmoniam. Luxurient circa crines Lauri, caſſidibus hebetantibus, ac rubigine obſitis. At ubi flagrant bella; Caſtra metantur, mugiunt æneæ tormenta, nonnè feria-

tas

tas amandabimus litera-
rias diſciplinas ? nonnè
tot ſtrenuos Iuvenes di-
ſtrictis gladijs hoſtès ple-
ctere, quàm ſtylum ple-
ctere adhortabimur? nõ-
nè Bellonæ pericula Pal-
ladis præferenda ſecuri-
tati cenſebimus ? Quid
ergo? nùm ſcientiarum,
ac liberalium artium ſtu-
dia hiſce temporibus o-
ſtraciſmo damnanda eſſe
contendam? minimè ve-
rò. Imò dicam cum ſciẽ-

tiarum, ac liberalium artium ſtudia omni ſane tēpore complectenda eſſe videantur, tùm maximè, cum bellum geritur, eſſe excolenda. Dicam nuſquam magis Iuvenes imbui ſcientijs, ac liberalibus diſciplinis oportere, quam ubi furor hoſtium à ſapientiſſimis Imperatoribus eſt mergendus in ſanguine. Dicam pernéceſſarium, ne dum utilem omnium diſciplina-

rum

rum cultum tempore, potiſſimum belli, nullãq; eſſe arcem, atque Vrbẽ aliquam ſatis roboratam, atque munitam, niſi quæ peritiſſimorum hominũ eſt confirmata præſidio. Vos interim lectiſſimos Viros obſecror, atque obteſtor, ut me pro ſciẽtijs, atque humanioribus literis dicentem ea, qua eſtis præditi humanitate, atque benevolentia excipiatis.

Et

Et ut tandem è portu ſolvamus, ac ſcientiarū, & liberalium artium laudibus velificemus. Poſſunt quidem dici huiuſmodi ornamenta virtutū Domi ſane perutilia, imò etiam neceſſaria, belli vero tempeſtate non ità utilia, ac neceſſaria, ut negligenda non ſint. Atque, ut omnes intelligant me bellatorum ſtrenuitati, ac militari peritiæ tantum impertiri laudis, quantū

for-

fortitudini,ac virtuti debeatur. Dico plurimum armorum peritiam, ac fortiſſimorum militũ copias Regnis, atque Vrbibus tutandis profuiſſe; ſcio enim maximas Hoſtium vires à fortiſſimis Imperatoribus nõ ſophorum, ac Iure peritorum ſancitis, ſed militum periculis, ac laboribus; non Oratorum roſtris, ac facundiæ telis; ſed Nauticis roſtris, claſſibuſque.

Non

Non poetarum arcubus, ac plectris; ſed arcubaliſtis, ac ſpiculis eſſe delectas. Scio bellicoſiſſimum illum Imperatorem Alexandrum, cuius nomen inſtar eſt æterni triũphi, Perſas, Medos, & tot alias innumeras barbaras nationes, non veterum librorũ volutationibus, ſed velitationibus, atque obſidionibus ſubegiſſe. Scio Vrbem illam Orbis victricem Romam attri-
viſ-

viſſe Sertorii vires in Hiſpanijs; At Luculli ſtrenuitate. De Mithridate, & Tigrane triũphaſſe; At virtute Pompeij. Carthaginem deleviſſe; at fortitudine Scipionis. Itaque diſciplina militaris, tàm amplum Principatum Romano Imperio peperit, & ex armorum peritia tot egregij emanarunt triumphi. quid quod? Ille inquam Imperator inclytus Carolus

Quintus, cuius præconia nulla unquam ætas conticeſcet, qui Victorijs, non greſſibus Europam toties luſtravit, atque illuſtravit non peritisſimorum hominum delectu, ſed validiſſimis copijs, ac ſtrenuiſſimis Ducibus tot efferas, atq; indomitas nationes fudit, profligauit, devicit; Quare militari diſciplinæ tribuendum, quod unius Madriti Regia totius pe-

ne

ne Orbis columen fuerit effecta; ſatis opinor hoc eſſe militum laudis, ſatis bellatorum fortitudinem commendatione dignam opinor; quod impetus Hoſtium ſuſtituerint, pericula, ac bellicos labores exantlaverint. Verũ quod vicerint, quod feliciter bella commiſerint, quod Vrbes alias obſidionibus explicaverint, alias expugnaverint, ac demũ de magnis, ac fortiſſimis

copijs triumpharint, hoc quidquid eſt, quod certè magnum eſt, non viribus, non fortitudini, non ſtrenuitati militum, ſed ſapientiæ, ſed conſilio, ſed præſtanti Ingenio Imperatoris tribuendum eſſe, neceſſe eſt fateamur. Iam vero quam pernæceſſarius ſit belli tēporibus ſcientiarum, ac bonarum artium cultus, cognoſcite.

Non eſt ſanè hæſitandum

dum

dum magis bellicis periculis ſagax profuturum conſiliũ, quã cuſpidatum ſtrenui militis iaculum. nõ telorum, ſed ingeniorũ acumina maximas ſæpe copias confodiunt, atque proſternunt. fortis, ac bene inſtructa acies mentis acie validius profligatur, ac demum Vnus Imperator omnibus ſciẽtijs præditus, ac doctrinis non legioni, ſed exercitui eſt comparandus. Non

enim multitudinem, ac lacertoſa militũ robora, ſed conſilia Imperatoris metimur, & ſcientiã. Et quis unquã in Caſtris hoſtes deiecit, niſi qui cæteros non Viribus, ſed Conſilio anteivit? quis ſpem victoriæ in militũ robore nixam reliquit? quis potius robuſtiores exercitus conflandos, quã ſapientiſſimum Imperatorem præficiendum bellicis, rebus eſſe putavit?

quod

quod ſi non conſilia,non ſcientia, non Imperatoris ingenium, ſed bellatorum vires, ac robora victoriam parerent,ac felici exitu bella conficerent. belluas, Medius fidius,in aciem educendas eſſe putarem. Etenim fortia dorſo iumēta ſunt, namque ad ferendas ſarcinas ſufficiunt. Leones cæteris animantibus fortiores. Elephantes corporis magnitudine ſuperbiunt

biunt. Canes ſagacitate præſtant. Cervi velocitate præeunt. Vrſi ferocitate præ cæteris metum incutiunt. quæ ſi certè bellicis rebus minimè expedire videntur; quotus enim quiſque eſt, qui nõ intelligat quanto cõſilio, qua rerum peritia, quò ingenio omnibus diſciplinis referto excellere debeat Imperator? num in nauclero remigum fortitudo, an ingenium perſpi-

ſpicax, & ſcientia deſideratur? qua ſyrtes declinet, vada effugiat, latentes haud impingat in ſcopulos; ventos prænoſcat, tempeſtateſque, pyxidem nauticam ſcite excurrat, clavum conſultò moderetur? num fortaſſe refert quale navigium ſit, prætioſis an pictum coloribus roſtro fulgens aureo, tutela ebore celata exornatum? an demum ſtabile, ac fir-

mum,

mum, & iunčturis aquā excludentibus ſpiſſum? quod ſi certè non lacertoſæ vires, non apluſtris ſuperbiens malus, non robuſta navis latera nauclerum; ſed curſus ſecundus, navigandi peritia ingenij acumen commendat. Quis in Summo Imperatore excultum omnibus ſcientijs ingenium, afflatam divino quodam Numine mentem, & providum, atque antevertens con-

conſilium non exquiret? & quis in bellis admini-ſtrandis, ac militari Im-perio plurimum ratione, & conſilio valebit, niſi qui ab ineunte ætate ſciẽ-tiarum, ac liberalium ar-tium ſtudijs ſe mancipa-vit? Etenim ſcientiæ, ac bonarum artium diſcipli-næ mentem inſtruunt; ingenium acuunt; animũ ditant; rationem illuſtrãt; conſilio replent; igno-rantiæ tenebras diſcu-

tiunt

tiunt, perſpicaciores animos reddunt, ut nulla hoſtium latebra ſit, quam non veſtigent, nullum periculum, quod non tranſiliant, nulla militaris calliditas, quam non prænoſcant, ſecundos prævident eventus, adverſos arcent, antevertunt, occurrunt, & præpeti conſilio, quo militum tela nondum pervenerunt, ſtupentibus hoſtium copijs, invehunt, atq;

atque explicant vexilla Victoriæ. Et quiſquam dubitabit tum maximè ſcientijs, ac bonarum artium Studijs Regnis, Vrbibuſque opus eſſe cum bellum geritur, atque cum hoſtibus eſt congrediendum, cum non fortes milites, ſed ſapientiſſimos pariant Imperatores. vellem hic Romanorum faſtos, vellem antiquitatis monumenta exerere, vellem in mediũ

proferre , profecto mihi ulterius progrediendum non eſſet ; cum ex tot, tãtiſque Imperatoribus extiterit nemo , qui è lyceis ad caſtra non avolaverit, ac diù in Palladis Studijs verſatus non ſit . Teſtis eſt Iulius Cæſar ille , inquam,lux Cæſarum , Romanus Alexander, Terræ Mars , qui poſteros adeo gloriæ ſplẽdore perſtrinxit , ut dubios, incertoſq; reliquerit utro magis ipſe

ſe excelluerit armorum, an literarum peritia? magis nè cōmentarijs geſta, an geſtis commentaria illuſtrarit? ac demum utrū hoſtes magis eius calamū laudarint, an pugnantes eius gladium timuerint? qui elegantia ſtyli, quos in caſtris necarat, revocavit ad vitam. Vt neſcias utrum eius dextera profuerit, an læſerit magis? qui Gallos maximis cladibus affecit; Germa-

nos , Eritanos domuit , Pompeium Italia deiecit in Campis Pharſalicis fudit, Ptolomæum in Aegypto ſubegit. Qui quinquies triũphavit de Gallia , de Alexandria , de Ponto , de Africa , de Hiſpania , amplumque Romano Imperio Principatum adiecit; Hic, inquam, glorioſior è prælis, quam è tot prælijs emerſit , ut dubium nõ ſit Palladis ne ſtudijs , an diris Bellonæ ru-

rudimentis maiorem ſit gloriam cõſequutus. Hoc tamen prò certò eſt omnes militum legiones in eius ſolemni pompa triũphi hanc extuliſſe vocẽ (nemò melius, quam literatus imperat). Teſtis eſt ſtrenuiſſimus ille Agamenon, qui dicere cõſueverat ſe brevi temporis intervallo Ilium expugnaturum, ſi non decem fortes Aiaces, ac truces Diomedes, ſed toti-

dem Neſtores ei non defuiſſent. Perindè hac validius unius ſapientis lingua, quam bellatorùm inſtructa manus pugnaret. Teſtis eſt ſupremus Hyerarca, Calliſtus tertius, Nicolao quinto ſuffectus, omnium bonarũ artium in Italia inſtaurator, ac reſtitutor, qui admonitus de pernicie, atq; incommodis, quæ orthodoxæ Religioni Iacobi Picinini arma minitaban-

tur

tur, omnis expers metus reſpondit, ſe iam tria millia doctiſſimorum Virorum coegiſſe, ſuæque aſciviſſe tutelæ (quorum conſilijs, ſapientiaque omnes omniũ ſimul Europæ Ducum conatus facile reprimi, contundique poſſent) uſque adeo qui conſilio pugnant de capite minimè periclitãtur, & qui Apollinea redimuntur, ac teguntur lauro à fulminibus minimè

mè quatiuntur. Teſtis eſt ſapientiſſimus ille Imperator Lucullus, qui tametſi numquam in aciem processiſſet, atque in caſtris diuturno labore eſſet verſatus, ex literarum; atque Hiſtoriarum volutatione talem, tantãque ebibit pugnandi ſcientiã; ut mira virtute Reges bellicoſiſſimos, ac potẽtiſſimos Regnis ſpoliarit, atque deiecerit. Quis igitur nunc inficiari poterit

rit

rit ex ſcientijs, ac liberalibus diſciplinis effluxiſſe, pugnandi peritiam? quis non videt victorias, ac triumphos ex literarum ſtudijs emerſiſſe? quis nō intelligit in Academijs Imperatorum ſtrenuitatem abſolvi, ac dolari, & perfici militarem virtutem? Equæ tàm latens militaris calliditas animo, & cogitatione cōcipi poterit, quæ lumen exculti ingenij effugiat? quæ machi-

chinamenta bellica conſtrui ? quibus obſtructis clauſtris arces occludi ? quæ propugnacula obijci ? quæ omnia ſapiētia ſtrenuiſſimi Imperatoris moliri, atque apparare non valeat ? Te, te, inquam appello, Lumē ingeniorum, Patriæ columen, ac firmamentum Archimedem, qui ſolem ipſum in fulmen auſus es vertere; & vitro ferrea Romanorum iacula retun-

tun-

tundere potuiſti. Quo cõmento didicerunt Romani, fruſtra gladios acuminari; ubi doctiſſimi Viri ingenium acuitur. Et quæ, ut Syracuſas demoliretur, non eſt molitus Marcellus? videor iam cernere quinqueremes Muris Syracuſarum admotas, mænia iaculorum turbine quaſſantes, Turreſque ita concutientes, ut vix quenquam à vulnere vacuum in muro

relinquant. Videor plurimas Sagittariorum̄ turmas, ac funditorum cohortes inde murorū pinnas miſſilibus oppugnantes, illinc aggredientes omni genere tormentorum oppoſito. Hic naves procul muro iunctas alias binas ad quinqueremes, demptis interioribus remis; latus lateri applicantes, Turreſque contabulatas, ac machinamenta quatiendis propu-

pu-

pugnaculis deferentes. Videor demum intueri univerſam Romanorum claſſem Syracuſas appulſam, è portu naufragium ciuibus minitantem, ac bellico fragore evomentem excidia. Quid ad hæc Syracuſani? unius Archimedis ingenio hoſtilem omnem propulſarunt conatum, omnemq; Marcelli impetum perlevi momento ludificarũt. Itaque unius Archimedis

manus vniverſam Romanorum manum ſuſtinuit, omnemque hoſtiũ apparatum evertit. O admirabilem literatorum hominum Sapientiam! O facinus nunquam obliterandum! I nunc, & ſcientias, ac literarum studia belli temporibus ex Vrbibus deijce, atque expunge. I nunc, & ſcientiarum armamenta everte, atque conuelle. I nunc, & inter Vrbium

biũ munimenta ſcientias, haud enumera ; Circino vallavit Patriam, & vitreo propugnaculo reparavit exitium.

Quid referam eloquẽtiæ monumenta ? quantum belli periculis profuit ? quot bella extinxit ? quot diſtrictos gladios retudit ? & quodnam bellum, tàm crudele, tàm exitiale fuit, quod ſapientiſſimorum hominum facundia non averterit,

 non

non amoverit, non eliminaverit? dicam nè Valerij eloquentia Vrbem Romam peſtifera ſeditione diſſectam, ac ruentem totius Reip. ſtatum, ipſóque pene in ortu decidentem, atque abeuntem in peſſum, firmatum, ac recreatum; plebis compreſſo furore, Romaque Romæ reſtituta? Dicam ne tantum Peryclis eloquentiam Athenienſibus dominatam, ut liberta-

tem

tem iugo ſervitutis ſubmiſerit, ſuoque arbitrio verſarit, ac linguæ facundia è manibus arma excuſſerit? Dicam de bello civili ſcitiſſime loquutũ Tullium, & certiora auſpicia de belli evẽtu protuliſſe, ipſoquemet Gneo Pompeio ſcientior exitus præcucurriſſe conſilio? & quoties Tullij eloquẽtia Patriam ſervavit? quoties civiles furores compeſcuit? quoties demum

di-

diſtrictos gladios cruore vacuos vaginis reddidit? Itaque experimento didicimus plus territaſſe, cohibuiſſe, valuiſſe belli temporibus unius diſerti Oratoris linguam, quam enſes furentium legionum.

Quid dicam nunc de Poeſi? num belli temporibus imberbis Apollo Martem galeatum moderabitur, & muſarum chori agmina militum

ducent? quid ni? cum Homerus ἐνθέῳ (Ianthe?) æntheato ple-
ctro cecinerit: neminem auſpicatius bellum gerere, niſi qui prælia muſis temperat, & Gethicum moderatur Apolline Martem. quid ni? ſi iacula ſuavitate quadam oblita Poetæ è canoris torquent nervis, quæ ad animos uſque permeant. quid ni? ſi belluæ ſæpè immanes cantu flectuntur, ſaxa, & ſolitudines voci Poeta-
rum

mè quatiuntur. Teſtis eſt ſapientiſſimus ille Imperator Lucullus, qui tametſi numquam in aciem processiſſet, atque in caſtris diuturno labore eſſet verſatus, ex literarum; atque Hiſtoriarum volutatione talem, tantãque ebibit pugnandi ſcientiã; ut mira virtute Reges bellicoſiſſimos, ac potẽtiſſimos Regnis ſpoliarit, atque deiecerit. Quis igitur nunc inficiari poterit

rit ex ſcientijs, ac liberalibus diſciplinis effluxiſſe pugnandi peritiam? quis non videt victorias, ac triumphos ex literarum ſtudijs emerſiſſe? quis nõ intelligit in Academijs Imperatorum ſtrenuitatem abſolvi, ac dolari, & perfici militarem virtutem? E quæ tàm latens militaris calliditas animo, & cogitatione cõcipi poterit, quæ lumen exculti ingenij effugiat? quæ ma-
chi-

chinamenta bellicā conſtrui ? quibus obſtructis clauſtris arces occludi ? quæ propugnacula obijci ? quæ omnia ſapiētia ſtrenuiſſimi Imperatoris moliri, atque apparare non valeat ? Te, te inquam appello, Lumē ingeniorum, Patriæ columen, ac firmamentum Archimedem, qui ſolem ipſum in fulmen auſus es vertere; & vitro ferrea Romanorum iacula retun-

tundere potuiſti. Quo cōmento didicerunt Romani, fruſtra gladios acuminari; ubi doctiſſimi Viri ingenium acuitur. Et quæ, ut Syracuſas demoliretur, non eſt molitus Marcellus? videor iam cernere quinqueremes Muris Syracuſarum admotas, mænia iaculorum turbine quaſſantes, Turreſque ita concutientes, ut vix quenquam à vulnere vacuum in muro re-

relinquant. Videor plurimas Sagittariorum turmas, ac funditorum cohortes inde murorũ pinnas miſſilibus oppugnantes, illinc aggredientes omni genere tormentorum oppoſito. Hic naves procul muro iunctas alias binas ad quinqueremes, demptis interioribus remis, latus lateri applicantes, Turreſque contabulatas, ac machinamenta quatiendis pro-
pu-

pugnaculis deferentes. Videor demum intueri univerſam Romanorum claſſem Syracuſas appulſam, è portu naufragium ciuibus minitantem, ac bellico fragore evomentem excidia. Quid ad hæc Syracuſani? unius Archimedis ingenio hoſtilem omnem propulſarunt conatum, omnemq; Marcelli impetum perlevi momento ludificarũt. Itaque unius Archimedis

E ma-

manus vniverſam Romanorum manum ſuſtinuit, omnemque hoſtiũ apparatum evertit. O admirabilem literatorum hominum Sapientiam! O facinus nunquam obliterandum! I nunc, & ſcientias, ac literarum studia belli temporibus ex Vrbibus deijce, atque expunge. I nunc, & ſcientiarum armamenta everte, atque conuelle. I nunc, & inter Vr-
bium

biũ munimenta ſcientias, haud enumera ; Circino vallavit Patriam, & vitreo propugnaculo reparavit exitium.

Quid referam eloquẽtiæ monumenta ? quantum belli periculis profuit ? quot bella extinxit? quot diſtrictos gladios retudit ? & quodnam bellum, tàm crudele, tàm exitiale fuit, quod ſapientiſſimorum hominum facundia non averterit ;

non amoverit, non eliminaverit? dicam nè Valerij eloquentia Vrbem Romam peſtifera ſeditione diſſectam, ac ruentem totius Reip. ſtatum, ipſoque pene in ortu decidentem, atque abeuntem in peſſum, firmatum, ac recreatum, plebis compreſſo furore, Romaque Romæ reſtituta? Dicam ne tantum Peryclis eloquentiam Athenienſibus dominatam, ut liberta-
tem

tem iugo ſervitutis ſubmiſerit, ſuoque arbitrio verſarit, ac linguæ facundia è manibus arma excuſſerit? Dicam de bello civili ſcitiſſime loquutũ Tullium, & certiora auſpicia de belli evẽtu protuliſſe, ipſoquemet Gneo Pompeio ſcientior exitus præcucurriſſe conſilio? & quoties Tullij eloquẽtia Patriam ſervavit? quoties civiles furores compeſcuit? quoties demum

di-

diſtrictos gladios cruore vacuos vaginis reddidit? Itaque experimento didicimus plus territaſſe, cohibuiſſe, valuiſſe belli temporibus unius diſerti Oratoris linguam, quam enſes furentium legionum.

Quid dicam nunc de Poeſi? num belli temporibus imberbis Apollo Martem galeatum moderabitur, & muſarum chori agmina militum

ducent? quid ni? cum Homerus Iæntheato plectro cecinerit: neminem auſpicatius bellum gerere, niſi qui prælia muſis temperat, & Gethicum moderatur Apolline Martem. quid ni? ſi iacula ſuavitate quadam oblita Poetæ è canoris torquent nervis, quæ ad animos uſque permeant. quid ni? ſi belluæ ſæpè immanes cantu flectuntur, ſaxa, & ſolitudines voci Poeta-
rum

rum reſpondent. quid ni? ſi ipſi quoque impij manes ipſorum cantu ſeſe à luctu; & à ſupplicijs temperant, cum ille cecinerit (at cantu commotæ Erebi de ſedibus imis) quid plura? ſi tanta eſt Poeſeos vis, atque virtus, ut mæſtiſſimos lætitia perfundat, hilares eliquet in fletus; conſternatos in audaciam erigat, truculentos à cædibus cohibeat. hanc nos inauditã,

ac

ac pene divinam Poetarũ virtutem ad ſolitudinem belli temporibus amandabimus? ergo ne dum feroces hoſtium copiæ ſunt plectendæ, Poetarum plectra deijciemus, & dum eviſcerandæ ſunt pugnãtium turmæ, nos Poetarum arcus perfringemus, qui potius corda, quam chordas feriunt? ergo ne dum fideli obſequio, vitam Regi noſtro devovimus, cythareæ fides ſilẽ-

tio

tio immolabimus, ac ſolitudini? At levia ſint hæc, blanda Poetarum mendacia ſint. graviora ſubdam, quibus profecto nemo inficias iverit, tempore ſcilicet belli omniũ ſcientiarum, ac bonarum artium cultum eſſe perneceſſarium. attendite.

Trahimur omnes Aud. Laudis ſtudio, & optimus quiſque maximè gloria ducitur: ipſi illi Philoſophi etiam in illis libellis,

quos

quos de contemnenda gloria ſcribunt, nomen ſuum inſcribunt; in eo ipſo, in quo prædicationem, nobilitatemque deſpiciunt prædicari de ſe, ac nominari volunt. hoc enim gloriæ calcari noctes, dieſque animus ſuppungitur, & concitatur. hoc gloriæ pharmaco quiſque ſtudet indemnẽ à temporũ iniurijs ad poſteros ſui nominis commendationem tranſmitte-

tere; hoc demum gloriæ philtro quiſque evorat pericula, ac labores. Alius ſub diris Bellonæ rudimentis adoleſcentiã traducit ſuam, mortem ipſam laceſſit, vulnera aucupatur, ſtrenue occumbit exanimis, ut tandem ſuæ famæ inſpiret ſpiritum ſempiternum; Alius ſtudiorum cote ingenium acuit, lucubrationibus dolat aſſiduis, ſommum, ac quietem ex ocu-

oculis expungit, vigilijs ſe ſe torquet plurimis, ut ſuæ virtutis effigiem abſolutam, atque expolitam relinquat. Hic Domi labori non parcit, ille foris gloriam conſectatur, ut ultra vitę confinium famæ, ac nominis commendatio tranſgrediatur, atque excurrat ad poſteros. Quanto ergo ſtudio ſcientias, ac liberales diſciplinas fovere debemus? qua dili-

gentia excolere? quo conatu tempore potiſſimũ belli illas ſervare, atque efferre, ut ea quę belli ſtrenuè geruntur, poſſint ſcientiarum, ac bonarum artium cultores ſuis elegantiſſimis vigilijs celebrare, ne nobiſcum nominis quoque commendatio tumuletur. Quod ſi hoc maximum eſt laborum incitamentum ijs, qui a bellicis periculis longe ab-

abſunt, multò acrius illis, qui quotidie in vitę diſcrimine verſantur, & quorum vitę ſtamẽ mortis, Martiſque ictibus cõcutitur, ac ſubeſt obnoxium? qua alacritate? qua fortitudine? qua virtute pugnaturos noſtros Imperatores, ac milites putamus, ſi ſciverint Domi non defuturos, qui eorum geſta æternitati cõſignẽt, & quò minus ipſorum tela non avolarint,

eodem alienis laboribus, ac calamis eorum gloriã, famamq; penetrare? Putatis ne tam parvi vitam duxiſſe ſuam Magnum illum Alexandrum, ut in tot, tantiſq; periculis implicitam maluerit traducere, niſi ſciviſſet omnis generis Poetas magnopere in eius geſtis deſcribẽdis elaboraturos? qua gloriæ cupiditate adeo exarſit, ut non modo multos ſcriptores rerum ſuarum ſe-

ſecum duxerit; ſed etiã cum in Sigæo ad Achillis tumulum conſtitit. O fortunate, inquit, Adoleſcens, qui tuę virtutis Homerum præconem inveneris; & vere nã niſi Ilias extitiſſet illa, idem tumulus, qui corpus eius contexerat, nomen etiam obruiſſet. Quid? magnus ille Pompeius, qui prælia victorijs exæquavit, quot prẹmijs doctiſſimos quoſque affeciſſe dicitur? ma-

ioris gloriæ compendium ſe facturum exiſtimans ex ſcriptorum faſtis, quã ex militum velitationibus, cum horum præſidio;nec ſecurus vivere poſſet,illorum vero laboribus nunquam eius nomen eſſet interiturum;quamobrem Theophanem Mitylenęũ ſcriptorem rerum ſuarũ in concione militum Civitate donavit.Quid? Decius ille Brutus ſummus Vir, atq; Imperator Attij ami-

amiciſſimi ſui elegantiſſimis carminibus ſua geſta efferre curavit, ut poſteros cantus dulcedine titillarent, & per omnium ora in poſterum vagarētur? has ergo facultates belli temporibus amandandas eſſe cenſebimus, quibus fortitudo militaris nedum effæminatur ad cantus, ſed efferatur ad pugnam? has non excolendas eſſe putamus, quæ militibus ſunt peri-

cu-

culorum incitamenta,ac laborum? Harum ſtudijs adoleſcentes, hiſce temporibus imbuere dubitamus, cum immortalem nominis famam militibus polliceantur, ſuiſque lucubrationibus ad præclara agenda eos adſtimulēt, atque impellant?

Quam igitur bene, ac ſapienter Principes, ac Reges egerunt, qui veræ gloriæ, haud ignari, & victoriarum compo-

tes

tes Regijs quoque opibus ſcientiarum, ac liberaliũ diſciplinarum ſemina in ſuis Regnis, atque Vrbibus ſerenda, atque excolenda curarunt. viſum quippe ipſis eſt animos inde non enerves, ac deſides, ſed fortes, & veræ gloriæ cupidos erupturos. Et quot privilegijs, atque honoribus bonarũ artium cultores exornarunt, cumularuntq; ? Rebuffus centum octoginta

pri-

privilegia in optimarum artium profeſſores ab Imperatoribus emanaſſe collegit. Sed num Tyranni eas in ſolitudinem, lucoſque abigendas eſſe duxere? Imò vero illas adeo sūt venerati, ut triumphali pompa excipiendas eſſe putarint. Itaque truculenta maieſtas ad ſapientiæ aſpectum quaſi famulatura procubuit; efferatoſque mores dediſcere coacta arctiſſima-

ne-

neceſſitudine ſibi doctiſſimos Viros devicit. Et nonne fertur Dionyſius Rhedarium agens Syracuſas Platonem invexiſſe? quoquidem facto didicimus nihil adeo immane, ac ferum quod ſapientiæ non ſe ſubmittat Imperio. Sed quorſum hæc barbarorum exempla commemoro? fuit, fuit optimi cuiuſq; Principis bene de doctiſſimis viris mereri; ſcientias,

ac

ac liberales artes in ſuam excipere tutelam; honoribus, & privilegijs plurimis ad illas excolendas impellere; Academijs ſingulari providentia excubare, & Regnis, atque Vrbibus illarũ cultu proſpicere. mitto hic illud glorioſiſſimi Regis Athalarici commemorare, qui ut Italiam totam à vitiorum lue vindicaret, ſcientiarum, ac bonarum artium cultum excitandũ, ef-

efferendumque putavit. etenim literarum ſtudia adoleſcentiam alunt; ſenectutem oblectant; ſecundas res ornant, adverſis perfugium, ac ſolatiũ præſtant; delectant Domi; non impediunt foris; pernoctant nobiſcum; peregrinantur, ruſticantur. quamobrem comminuta præceptorum ſtipendia ad priſtinum cenſum redegit, atque exolvi mandavit. illo reſcrip-

to (cum manifeſtum ſit præmium artes nutrire, nefas iudicavimus Doctoribus adoleſcentium aliquid ſubtrahi, qui ſunt potius ad glorioſa ſtudia per commodorum augmenta provocandi.)

Verum quis poterit tacitus præterire noſtrorũ Regum ſingularem, atq; inauditam munificentiã, qui excolendarum ſcienciarum, ac literarum cauſà tot Regios ſumptus exhau-

hauriunt , atque abſumunt, quot lycæa ſapiẽtiæ inaugurarunt ? quot Achademias erudiendis Iuvenibus recluſerunt ? quot Athenas in Regno invexerunt ? quæ enim vrbs in Hiſpanijs , atque in Italia tam celebris eſt, quæ hoc firmo literarum præſidio à Regibus Hiſpaniarum nõ fuerit munita, atque firmata ? quid Barcinonem , Complutum, Conimbricam, Gra-

natum, Hiſpalem, Madritum, Salmanticam, Toletum, Valentiam, Valliſoletum cõmemorem, nobiliſſimas Vrbes, & ſcientiarum, ac liberaliũ artium prçclariſſima Emporia? cum hæc vrbs noſtra, hæc ipſa Achademia, qua vitam, & ſpiritum ducimus Regum Hiſpaniarum in ſcientias, ac liberales diſciplinas munificentiſſimam liberalitatem quotidie commẽdare

dare

dare, ac prædicare non deſinat. quare ſi tot Reges, atque Imperatores ſi glorioſiſſimi Hiſpaniarum Reges Noſtri ubique Terrarum, quo ipſorum ditionis poteſtas excurrit divina quadã providentia, ac largitione ſpiritum literis infuderũt, ſcientiarum, ac liberalium artium profeſſores illuſtrarunt honoribus, ut omni quidem tempore ingenia hiſce, facultati-

bus nutrirentur, ne unquam ignavia habetarēt. videte quantæ curæ hiſce præſertim temporibus nobis eſſe debet, ut ſcientiæ, ac bonarum artium diſciplinæ effloreſcant, ac vigeant? quod ſi belli temporibus ex Imperatorum Conſilijs gaudia victoriæ, mæror hoſtium, ac fuga proficiſcuntur; Si facundiæ, ac poeſeos tanta eſt vis, atq; virtus, ut ſæpiſſime incē-

dia belli extinxerit, populos in officio cōtinuerit, refractarios domuerit; ſi demum harum ſtudijs noſtri nominis commendatio perennatur; ſtrenuiſſimorum militū geſta traſmittuntur ad poſteros; quo ſtudio? quo labore? qua ſedulitate illas tum maxime excolere, & comparare debemus cum belli incommodis, ac periculis ingenia, ab illis avocari, ac di-

ſtrahi videantur ? atque eo magis præſtantiſſimi Iuvenes ad harum comparationem omnem veſtram ſolertiam conferre debetis , quo ſapientiores, ac peritiores præceptores veſtris erudiendis ingenijs naviter deſudãt, atque elaborant. Tanta enim in his rerum peritia, tanta ſtyli elegantia, tanta eloquendi facultas, ac demum tanta ingenij præſtantia elucefcit ; ut

ſep-

ſeptem illas animi dotes ab Imperatoribus Valē-tiniano, ac Theodoſio in unoquoque præceptore, perquiſitas, ultra quam credi poteſt in his excellere videamus (vitæ integritas, docendi peritia, dicendi facūdia, facilitas interpetrandi, copia diſſerendi, bona fama, & docendi ſedulitas) quare non eſt cur ab his nanciſcendis abhorreatis. Nolite parentum veſtrorum

ſpem iamdiù conceptam ludificare. Nolite vrbē noſtram veſtrorum ingeniorum laude, veſtrorum laborum fructu, ac veſtri nominis gloria orbare. Conſulite maiorum veſtrorum ſanguini, conſulite nomini veſtro, conſulite Patriæ. Supereſt nunc, ut in ſuprema orationis meæ parte ad te pervigilem huius Achademię Larem, Præſidē, cuſtodemq; me vertam;

Quid de te prędicarim? non enim fas eſt preſſim quidquam de tuis laudibus dicere, neque tu pateris fuſius; Illud mihi ſeges, ac materia tuarum virtutum intercludit; hoc me agere tuę modeſtię rigor non ſinit. Quid tã novum? quid tam obſcurum, ſi citra aſſentationis ſuſpicionem, ac modeſtię tuæ vulnus, concordiam, ac tuarum virtutum concentum ad au-

res

res audientium perferrē ? illam animi tui eximiam humanitatem cum gravitate coniunctam ; Iuſtitiam illam tuam ab omni ſtudio familiaritatis ſeiunctam ; prudentiam illam tuam ſingularem ab omni fraude alienam;fortitudinem illam tuam invincibilem nullius pervicaciȩ nota exuſtam, ac maculatam ; innumeras demum tui animi dotes nullo vitiorum lȩſas con-
finio

finio , neque attingere auderem , neque percurrere . Hoc tamen dicam, quod excellere virtute debuerat , qui virtuti daretur Patronus . vivas diù ſoſpes , atque incolumis huic ornatiſſimę Achademię , vivas bono Civium , bono virtutis . Nã quidquid deindè glorię, quidquid ſplendoris, quidquid laudis, hęc vrbs noſtra ex ingeniorũ cultu retulerit totum vigi-
lan-

lantię, ſolertię, ac tutelę tuę tribuendum eſſe poſteri fatebuntur, quare, quod Plinius ſub Traiano, hoc ſub tuo regimine auſpicor (ſtudia ſpiritum, ac ſanguinem ſub te recipient) aiebat.

AØΔ 1154814

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBL
Vitt